

tett, anyagi szempontból is jól sikerült kiállítást. A képeiért kapott pénz egy részével beutazta Olaszországot. Megfordult Firenzében, Rómában, Nápolyban, Pompejben.

1961-ben a Gheorghiu Dej hajógyárban állíthatta ki olaszországi útján készült vázlatkönyvéből feldolgozott képeit, majd 1963-ban a Derkovits Teremben kapott lehetőséget munkáinak bemutatására. Ezen kiállításon jelentkezett először néhány „bálvány”-nak keresztelt absztrakt munkával.

Munkásságának legjelentősebb korszaka az 1960-as évek közepe volt, mikor is azokkal a salakrelief bálványaival jelentkezett, melyekkel a nomád társadalom újrafelfedezését helyezte előtérbe. Bálványai jelképek, szimbólumok, leegyszerűsített természetből vett alakok. Velük a régi, törzsi élet szellemét kívánta érzékeltetni.

1965-ben sikerült Veressnek Párizsban rendeznie egy fényes erkölcsi sikerű, de anyagi hasznot nélkülöző kiállítást. Itthon, a következő években, fölismerve az adottságokat és a lehetőségeket, hozzáfogott technikai és művészeti világának végleges kialakításához. Első lépésként műgyantából, kokszzhamuból, fehércementből és fűrészporból álló technikát kísérletezett ki, majd áttért a furnérozott bútortlap alapozású metszetek készítésére.

1969-ban a Fényes Adolf Teremben kerültek kiállításra „bálványai”. E kiállítás is nemcsak erkölcsi, de anyagi sikert is eredményezett.

1969-től a „Világgazdaság” című napilapot szerkesztette, 1971-től tagja volt a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének.

1973-ban New Yorkban, 1977-ben Pécsen, Budapesten, az NDK-ban, Lengyelországban rendezett kiállítást. Tanulmányutat tett Franciaországban, az USA-ban, Indiában és Japánban.

1980-ban vonult nyugdíjba.

1992-ben a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia rendes tagjává választotta.

1993-ban megrendezte „székfoglaló” kiállítását.

1995-ben megkapta a Köztársasági Érdemrend Kiskeresztjét.

1998-ban Erdemes Művész-díjat kapott.

1999-ben még kiállított a budapesti Francia Intézetben, s ez év május 7-én be is fejezte életét.

Halála után 4 évvel, 2003-ban került kiadásra Mezei Ottó bevezető tanulmányával, Veress Pál életrajzával és Veressné Deák Éva katalógus- és függelék-összeállításával, Veress Pál életét és munkásságát bemutató, színes képekkel ellátott, hatalmas kétnyelvű (magyar-angol) munka, amely 91 színes képét, 236 festményét, 114 salakrelief fatalpra készült domborműves képet, 70 kartonlemezre készült kollázst, 262 sokszorosított grafikát és 19 uszadékfaszobrot ír le. A munkából az is kiderült hogy 1948 és 2001 között 53 egyéni és 115 csoportos kiállításon vett részt és 25 munkája található közgyűjteményekben. A róla szóló és vele foglalkozó irodalom száma 166. Ismert 11 db, művészi tárgyú írása és 4 db könyvfordítása.

Veress Pálról elmondhatjuk, hogy tagja volt azzal a szép reménységekkel induló ifúságnak, amelynek életét kettétörte az értelmetlen II. világháború és az azt követő, napjainkat is sok szempontból jellemző bizonytalanság. Azonban művészi elhivatottsága, az otthona által nyújtott támasz és segítség, unitárius alapozottságú hite, átsegítette az élet nehézségein. Ma, amikor születésének 85-ik évfordulóján emlékét idézzük, hisszük, hogy életével példát és utat mutat annak a mai nemzedéknek, amely kénytelen hasonló nehézségekkel megküzdeni.

Felhasznált irodalom:

Tüskés Tibor: Veress Pál. 1988.

V. P. festőművész. Unitárius Élet 1986. márc.-ápr. 15. old.

Kelemen Miklós

R. Filep Imrére emlékezünk

Régi kazettát helyezek a magnetofonba. Sercegés árulja el, hogy az egykori felvétel hamarosan megszólal:

Egy határozott – retorikai képzettségről árulkodó érett férfihang beszél – szépen formált mondatokból épülő egyházi prédikációt hallok.

Remetei Filep Imre hangja ez, akit én már sajnos nem ismerhettem személyesen.

Nem hallottam élőbeszédét, nem tapasztalhattam közvetlenségét, nem élvezhettem szószéki prédikációit.

90 évvel ezelőtt, 1915-ben március 21-én született, s immár 35 éve halott. A fiatalabb egyháztagok

már csak a lexikonban, régi felkelezeti lapokban nézhetnek életének főbb adatai után.

R. Filep Imre 1946-ban került a mai Magyarország területére és 1953-ig a hódmezővásárhelyi egyházközösség lelkesze volt. Ezt követően haláláig a Nagy Ignác utcai gyülekezetben szolgált, s tevékeny részt vállalt az IRF munkájában.

1966-tól püspöki helynöke, majd 1968-tól helyettes püspöke a Magyarországi Unitárius Egyháznak.

A kerek évfordulóról megemlékezve az élő lelkészt, püspöki helynököt keresem, nem a lexikális adatokat szeretném sorolni.

Eppen ezért azok emlékeire támaszkodom személyisége megidézésében, akik számára a legtöbbet jelentette: ezek családtagjai, felesége, gyermekei, unokái.

És az emlékmozaik úgy teljes, ha még R. Filep Imre lelkészt személyesen ismerő, őt prédikálni halló szellemi kortársat, egyháztagot is megszólaltatok.

Családja emlékeiben elevenen él a férj, apa, nagyapa. 2000-ben Ági leánya vállalkozott arra a nehéz feladatra, hogy e lap hasábjain papírra is vesse emlékező gondolatait.

A gondolatok mögött felsejlik a háború utáni helyzet – a ma nemzedéke számára már ismeretlen – a nagy szegénység, mely senkit nem került el az akkori Magyarországon. És kiviláglik egyúttal az a lelkesedés, ahogyan otthont teremtett Filep Imre mind szűk családja, mind unitárius hívei számára Hódmezővásárhelyen.

Úgy vélem, a lelki értelemben vett OTTHON teremtese, megtartása kulcsfontosságú volt életében.

Családjában gyermekei mindvégig élvezték bizalmát, megtapasztalták szerető, összetartó erejét.

Alkalmi kedves versei a mai napig élnek a család emlékezetében, melyek intímei, szellemesek egyszerre.

Lányainak szóló egykori verses ébresztője ma már a dédunokák keltegetését szolgálja:

„Tej, túró, tejföl
Jó barátom kelj föl...”

Betegágyán a kórházban is verset rögzített unokái számára Karádi Miklós álnéven.

Nagyszerű nevelőnek bizonyult, nem csupán lányai szempontjából. A budapesti gyülekezet fiataljait is összefogta, a gyülekezeti teremben pingpongasztalt állított fel, hogy sportoljanak, és ne lézengjenek azok az ifjú leányok s legények, akik akkor a Nagy Ignác utcában laktak.

Kiválóan értett a fiatalok nyelvén, ha kellett bálynitó rock and roll táncos volt, ha kellett, órákat beszélgetett a problémákkal küszködő gyerekekkel.

Az otthon a budapesti gyülekezetben is olyan fontos volt számára, mint korábban. A család együtt lélegzett a hívekkel, a gyülekezeti és családi élet nem volt elválasztható. Filep Imréhez bármikor lehetett érkezni, tőle segítséget kérni.

Lelkeszi szolgálatát igen lelkiismeretesen végezte. Egyházi beszédei, prédikációi városszerte ismertek voltak, képzettségének elismerése jeléül rendszeres hallgatói voltak nem unitáriusok is, egyetemisták hívták egymást „RFI”-t (R. Filep Imrét) hallgatni a templomba.

Milyen is lehetett élőbeszédben élvezni szónoklatát?

Erről Kovács Imre emlékei szólnak, aki először Hódmezővásárhelyen hallotta Filep Imrét beszélni, s később a Nagy Ignác utcai gyülekezethez csatlakozott:

„Igyekeztem minden istentiszteleten részt venni, meghallgatni az egyéb előadásokat, szeretetvendégségeket, melyeken még alaposabb, még mélyebb «evezz a mélyre» jézusi útmutatás szellemében fogant gondolatmenetek alakították hitbeli nézeteimet... A tiszteletes úrból nekem Imre bátyám, szellemi, lelki atyám lett.”

Prédikációit nagy tárgyi tudás, széles körű műveltség jellemezte. A bibliai mondanivalót mindig tudta aktualizálni. Gondolataival képes volt évekre előre mutatni, nagy tisztelettel szólva az etikai alapú másságról, az emberi értékek sokszínűségéről.

Az emlékező méltatja azokat a magyarkúti hétvégi kirándulásokat, melyek kovászként tartották össze az akkori lelkészeket, egyháztagokat. Egykori paptársaitól tudom, hogy finom konfliktusmegoldási készséggel megáldott vezető volt. Az egyházon belüli véleménykülönbségeket jó érzéssel igyekezett elsimítani, és a megoldásra koncentrálni.

R. Filep Imre tanító lelkészként maradt meg az utókor emlékezetében, mert tőle nem csupán bibliai példázatok hangzottak el, hanem beszédeiből sugárzott a történelmi, földrajzi, filozófiai, művészeti tájékozottság, az értelemmel való átitatottság.

Európai ívű műveltsége, anyanyelvi szintű német nyelvtudása predesztinálta arra, hogy a világ unitáriusai között az IRF-ben képviselje a magyarországiakat.

AZ IRF végrehajtó bizottságának tagjaként számos előadást tartott Svájcban, Hollandiában, az akkori NSZK-ban, Angliában, Amerikában.

Az ő közreműködésével jelentős anyagi segítséget kapott egyházunk a hollandiai és a düreni gyülekezettől.

Adalékul néhány érdekesség: Külföldi unitárius gyülekezetek látogatása során látta a rózsával történő keresztelés szokását, és átvette azt. A Nagy Ignác utcai gyülekezetben az őt követő lelkész, Huszti János is folytatta a meghonosodó szokást. Ma már a szülők természetesen veszik, hogy a keresztelő ünnepség tárgyi emléke a rózsza.

R. Filep Imre lelkészsége idejéből valók a gyülekezeti terem falfülkéiben található evangelisták szobrai holland adományozótól, melyeket ma is őrzünk.

Sajnos fiatalon, 55 éves korában veszítettük el őt.

Életműve természetesen családja, lányai, unokái, és általa már sajnos nem ismert dédunokái. És életműve a gyülekezet, melyet lelkészsége idején a régiékből megtartott, az újonnan jelentkezőkből tovább növelt.

Emlékét megőrizzük és az újabb unitárius nemzedékeknek továbbadjuk.

Muszka Ibolya

